

pojava koja je neprekidno i nagla{eno prisutna jo{ od 1912. i 1913., a stanje se pogor{alo nakon 1980. godine.

1989. godina osta}e ozna~ena kao najtragi~nija godina u albanskoj istoriji. Marta 1989. godine, pod udarom nasilja i dr`avnog terora, naro~ito srpskog, Kosovo je izgubilo svoju autonomiju u jugoslovenskoj federaciji. Na taj na~in je Kosovo de facto i de jure postalo srpska kolonija.

Nasilno ukidanje autonomije Kosova imalo je za posledicu drasti~an porast nasilja i vojno-policijskog terora protiv kosovskog stanovni{tva, naro~ito protiv Albanaca.

Samo kao ilustraciju ovakvog stanja, nave{}u da su u sklopu neprekidnog dr`avnog terora nad albanskim stanovni{tvom, policijsko-vojne snage, naro~ito srpske, u periodu 1981-1990, dr`ale pod prismotrom, uznemiravale i pozivale na informativne razgovore i na druge na~ine maltretirale oko 700 000 Albanaca sa Kosova.

Posle 1990, svi stanovnici Kosova, a pogotovu Albanci, bili su podvrgnuti razli~itim vrstama fizi~kog, psihi~kog, ekonomskog i dru{tvenog zlostavljanja, koje je proisteklo iz stanja nasilja i terora na Kosovu. Posledice ovog terora su se najja~e odrazile na decu i `ene, najdragoceneje dru{tvne kategorije.

Smrt 700 Albanaca od 1981 do jula 1998, stotine ranjenih, 450 000 proterano iz {kola, 140 000 otpu{teno sa posla, 500 000 pojedinaca koji su nasilno emigrirali sa Kosova – to su samo neke od ~injenica o kojima je svet ~uo, ali na `alost, to je realnost i posledica nasilja i terora koji se sprovodi na Kosovu.

Najva`niji segment nasilja i stanja terora na Kosovu jeste krivi~no gonjenje i ka`njavanje za „politi~ki delikt“, koji se u stvari sastoji samo od slobodnog izra`avanja stavova u prilog pravednog, zakonitog i politi~kog re{enja.

„Samo tokom perioda 1981-1990, 4580 lica je osu|eno na ukupno 25 000 godina, tj. 250 vekova zatvora od strane sudova za prek{aje, redovnih i vojnih sudova.“

Progon i hap{enja Albanaca na Kosovu zbog politi~kih delikata, zbog navodnog ugro`avanja integriteta Jugoslavije, iredentizma, nacionalizma i terorizma, intenzivno se nastavljaju.

Po~etak 1998 ozna~io je drasti~an porast nasilja i terora na Kosovu. Ratne operacije policijskih i vojnih snaga uperene na civile u mnogim kosovskim selima, pod izgovorom gonjenja terorista, osta}e zapam}ene kao gorki i krvavi doga|aji, koji su, na `alost, imali tragi~ne posledice po stanovni{tvo, naro~ito `ene, decu i starije osobe.

Mali je broj podataka poznat o nasilju i teroru koji se i dalje nastavljaju na Kosovu. U nastavku }u izlo`iti neke podatke koje su prikupile CDHRF i drugi izvori:

Ubijeno je 415 Albanaca, 400 lica je kidnapovano, nestalo ili se dr`e kao taoci, blizu 300 000 lica je pobjeglo iz svojih domova, 8 000 ku}a (ili stanova) je uni{teno, naneta {eta se procenjuje na oko 1.7 milijardi maraka, itd.

Samo u masakru koji se dogodio u oblasti Drenice, poginulo je 104 albanskih civila, od kojih je bilo 15 dece izme|u 5 i 16 godina i 17 `ena.

Nasilje i teror na Kosovu prolazi kroz tri faze realizacije:

Prvo granatiranje albanskih sela tokom vojnom artiljerijom, zatim ubijanja, masakri i fizičko i psihičko povredavanje stanovništva.

Uključavanje i pljačka kuća i ostale privatne svojine

Paljenje kuća albanskih kuća.

Zločini koji su počinjeni na Kosovu protiv albanskog civilnog stanovništva, kao posledica nasilja i terora, sadrže u svojim motivima elemente genocida uperenog na fizičko uništenje pripadnika jedne nacije i etničko čišćenje.

Nasilje i teror na Kosovu se sada sprovode protiv jedne nacije sa argumentacijom da je to gonjenje terorista, ali ja bih volela da postavim neka pitanja:

Da li su stogodišnjaci teroristi?

Da li su trudnice teroristkinje?

Da li su osobe stare 80, 90 pa i 104 godine teroristi?

Da li su 2 miliona Albanaca teroristi?

Ne, poštovane kolege i dame.

Moj narod na Kosovu ubijaju, masakriraju, progone, hapse i proteruju sa njihove zemlje samo zato što žele slobodu i svoja prava, individualna i kolektivna, koja su priznata svim međunarodnim konvencijama i koje svi Evropljani, koji uživaju svoja prava, poznaju.

Zločini počinjeni na Kosovu ostaju kao tamna mrlja u istoriji civilizovane Evrope. One se ne mogu izbrisati decenijama i ostaju na savesti kako onih koji su ih počinili, tako i onih koji su dozvolili da se oni dogode.

Prema tome, polazim u vašu savest i dobru volju, apelujem da učinite sledeće:

Da podignete svoj glas razuma da se zaustave nasilje i teror na Kosovu.

Da upotrebite svoj uticaj na vlade i parlamente svojih zemalja da preduzmu mere za zaustavljanje terora na Kosovu.

Najlepše vas molim da apelujete na međunarodne institucije kao što su UN, KEBS itd, da preduzmu hitne mere za sprečavanje nasilja i terora na Kosovu, kao i za pronalazak pravednog i pravnog rešenja za Kosovo, u skladu sa voljom većine koja tamo živi.

Na kraju ovog izlaganja, predlažem vam da moto ovog skupa bude:

ZAUSTAVITE NASILJE NA KOSOVU

DAJTE [ANSU MIRU I SLOBODU STANOVNICIMA KOSOVA, EVROPE I CELOG SVETA

@arana Papi je govorila o karakteru srpskog režima, kao permanentnog generatora nasilja i kriza na Balkanu: „Radi se o vidljivom državnom terorizmu. Dokaz toga su i zločini, nestali, izbeglice. To je genocid protiv civilnog stanovništva“. Preuzimajući njihovu moralnu odgovornost, Arana je upozorila na rastući rasizam u Srbiji: „Dolazim iz Beograda gde slušam kako Albanci prestaju da budu ljudi, već postaju balisti, teroristi, neljudska bića.“ Dolaskom na vlast S. Miloševića (1987.) ustanovljen je sistem držav-

nog terora: „Kosovo je bio po-etak, ali ne i kraj politi~kog terora“, i da nacionalna homogenizacija oko Kosova u ovom trenutku u Srbiji „nije samo u glavama nacionalista i fa{ista, ve} i onih koji su sebe smatrali demokratskom opozicijom“. Izraziv{i bojazan da sistem dr`avnog terora onemogu}ava drugo re{enje sem rata, @arana je na kraju upozorila da je na delu naj-istija forma rasizma protiv albanskog naroda, da se opasno su`ava prostor za demokratsku alternativu, jer „su sada nacionalisti prema Kosovu i oni koji to nisu bili pre“.

EDNNA YAM je prilo`ila izlaganje u pisanoj formi i prenosimo ga u celini:

Ja sam aktivistkinja @ena u crnom iz Izraela, kao i drugih `enskih mirovnih grupa. Imam 68 godina, imam }erku i tri unuka. Majka sam i sina koji je poginuo 1977, slu`e}i vojni rok.

@elim da vam govorim o nasilju u Izraelu i uzrocima tog nasilja. Izrael je zemlja, ro|ena u ratu protiv drugo narod i jo{ uvek `ivi u nasilju. Da li je mogu}e govoriti o miru i demokratiji u zemlji koja je u stalnim ratovima i sukobima sa svojim susedima? Naravno da ne!! Rat iz 1948. predstavlja za Izrael rat za nezavisnost, ali je u isto vreme AKBA (tragedija) za palesstinski narod. Skoro polovina palestinskog naroda je bila deportovana ili primorana da napusti svoju zemlju koju im je oduzela ta nova izraelska dr`ava. Danas je samo 10% od te zemlje u rukama palestinskog naroda. Na po~etku svog postojanja Izrael je nastojao da stvori dr`avu zasnovanu na blagostanju, na ekonomiji pseudo-socijalisti-kog tipa, kao

{to su bile kolektivne poljoprivredne ko-operative (kibbutz) dr`avnoj indrustiji, koja je pripadala nacionalnim sindikatima (Hisradrut).

Malo po malo i ekonomija i izraelsko dru{tvo su se odvajali od modela demokratske dru{tvne ekonomije tako da sada preovladava kapitalizam ameri~kog tipa.

Dugi period osvaja~a palestinskog naroda, nasilja, tla~enja, torture, pretvorili su Izrael u zemlju nasilja, rasizma i militarizma. Celokupno nasilje se vra}a protiv nas samih. Vojnici, naviknuti na nasilje na okupiranim teritorijama prema palestinskom narodu, ne menjaju svoj nasilni-ki stav kad se vrate ku}i. Glavne `rtve tog nasilja su `ene i deca. Uzroci nasilja u Izraelu su slede}i:

1. – EKONOMSKA SITUACIJA koja se danas ispoljava u nezaposlenosti od 9.3%, to zna~i 210.000 nezaposlenih, u siroma{tvu brojnih porodica koje imaju visoku stopu prira{taja, nedostatku stambenog prostora i visokoj stopi kriminaliteta.

2. – 500.000 STRANIH RADNIKA u Izraelu, mnogi me|u njima sa porodicama, mnogi me|u njima bez legalnog statusa. Oni ~esto stupaju na radna mesta palestinskih radnika koji zbog stalnih zatvaranja granica ne mogu da u|u u Izrael. Ovi radnici su supereksploatisani, njihova primanja su izuzetno niska, oni su predmet rasisti~ke mr`nje i nasilja koji upra`njava izrelsko dru{tvo i izraelska policija.

3. – OBRAZOVANJE I RASIZAM: omladina koja je tokom du`eg perioda bila vaspitavana na mr`nji prema arapskom stanovni{tvu i strahu od njega, jer su pre-

mnoge majke ne mogu da idu na posao jer nisu u stanju da plate toliko velike sume. Izdravanje porodice samo sa jednom platom je vi{e nego te{ko danas u Izraelu.

Religione partije i ultrareligiozne zajednice vr{e veliki uticaj na izraelsko dru{tvo. Sva pitanja vezana za ro|enje, brak, razvod, usvajanje, sahrane nalaze se u rukama religioznih institucija. Ne postoje civilni zakoni i obra}anje sudovima podrazumeva ogromne tro{kove.

Religija, sa svojim hiljadugodi{njim zakonima, diskrimini{e`ene, njihov status u porodici je daleko ni{i nego status mu{kara.

U Izraelu je slu`enje vojnog roka obavezno i za mu{kance i za`ene, s tim {to je vojni rok za`ene ne{to kra{i. Moglo bi se pomisliti da tu postoji ravnopravnost polova, ali nije tako. @ene ne u-estvuju u borbenim jedinicama, njihova zanimanja u vojsci se svode na kancelarijske poslove i usluge. U takvom brutalnom i ma}isti~kom dru{tvu,`ene imaju manje va`ne uloge i to se ~esto ~ini nepromenljivim. Vojska vr{i ogroman uticaj na dru{tveni`ivot i najve}i deo oficira, ~im zavr{e svoje karijere, prelaze na va`na mesta u politici i privredi. I na mnogim drugim poljima izra`ava se sna`an militarizam i tla~enje`ena. Dru{tvo je velikim delom nasilno jer je ono u svesti ljudi sasvim legitimno kao i brutalnost izraelskih vojnika na palestinskim okupiranim teritorijama. Oni su naviknuti da tuku, maltretiraju ljude a da za to ne budu ka`njeni. Takvo pona{anje na nestaje ni kada se vrate ku}ama i tada su`rtva tog nasilja`ene, deca, roditelji.

Slu~ajevi maltretiranja, fizi-kog na-

silja pa i ubistava`ena od strane mu`eva sve su brojniji. Sudovi se odnose skoro blagonaklono prema ovim prestupnicima i kazne koje im izri~u ne odgovaraju te`ini po~injenog dela. Vlada stalno trabunja o borbi protiv nasilja, ali ne ~ini ni{ta da ga spre~i.

Nedovoljan broj skloni{ta i sigurnih ku}a za pretu~ene`ene i njihovu decu posledica je vladine politike koja ne izdvaja sredsta u te svrhe. Sada{nja vlada je desni-arskog usmerenja i to je pogor{alo situaciju, jer je sa zastojem mirovnog procesa pove}ana nesigurnost, strah, stres, tako da je u izraelskom dru{tvu`ena osnovni objekat nasilja.

S druge strene, politike globalizacije i privatizacije, pove}avaju dru{tvene razlike me|u ljudima tako da se jedan vrlo tanak sloj stanovni{tva stalno bogati dok se istovremeno pove}ava masa siromak{nih. Raste nezaposlenost i`ene su prve me|u otpu{tenima. U sada{njoj situaciji, polo`aj`ena ne samo {to se ne pobolj{ava nego stalno pogor{ava.

ODGOVORI @ENA

@ao mi je {to imam toliko pitanja bez odgovora.

@elela bih da se zapitam: [ta mi mo`emo ~initi?

Tokom svih ovih godina, poku{avamo da promenimo stvari, svaka u svojoj zemlji, ali {ta? Kakve rezultate imamo? Sve je to kap u okeanu. Vrlo sam skepti-na, ne razumem ljude. U celom svetu stanje je tako lo{e, kriti-no. Za{to kapitalizam poseduje toliko snage da ubedi ljude? Za{to da ne osudimo direktno eko-

dokaz i primer solidarnosti `ena izvan svih nametnutih granica i prepreka. Njihovo svedo`enje i analize predstavljaju sna`an podsticaj za sve aktivistkinje, a posebno za nas na Balkanu, gde situacija ima izvesne dodirne ta-ke sa onom na Bliskom Istoku. Naravno, treba se ~uvati svih pojednostavljenih analogija.

MARIE CARAJ je unela ne{to vi{e optimizma, govore}i o konkretnim akcijama, odgovorima na militarizam. Naime, PBI (*Peace Brigades International*) je osnovana 1981. i deluje u zonama otvorenih konflikata; radi na prevenciji konflikata, nenasilnom re{avanju konflikata i njihovoj transformaciji. Posebno je objasnila va`an aspekt rada PBI – me|unarodno pra}enje aktivista/tkinja u ugro`enim

zonama, ponekad i 24 sata na dan. Navela je i primer Rigoberte Men~u (dobitnice Nobelove nagrade za mir, 1991.). Pra}enje je vid me|unarodne posmatra~ke misije. PBI dolazi u krizna podru~ja na poziv lokalnih organizacija za ljudska prava i uop{te civilnih inicijativa u slu~ajevima kada su aktivisti/tkinje izlo`eni pretnjama smr}u zbog njihovih aktivnosti. PBI je delovala u Nikaragvi, Gvatemali, Salvadoru; sada su prisutni u [ri Lanki, na Balkanu (*Balkan Peace Team*), u Kolumbiji. Potom je objasnila situaciju permanentnog gra|anskog rata u Kolumbiji. PBI tako|e organizuje seminare i treninge za nenasilno re{avanje konflikata, medijaciju, oporavak od trauma, itd. Osnovno na~elo PBI jeste stvaranje prostora za mir i politi-ku za{titu tog prostora.

